

University of Groningen

De psychologische aspecten van reumatoide artritis

Ploeg, Francesco Antonius Everardus van der

IMPORTANT NOTE: You are advised to consult the publisher's version (publisher's PDF) if you wish to cite from it. Please check the document version below.

Document Version

Publisher's PDF, also known as Version of record

Publication date:

1980

[Link to publication in University of Groningen/UMCG research database](#)

Citation for published version (APA):

Ploeg, F. A. E. V. D. (1980). De psychologische aspecten van reumatoide artritis. s.n.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Take-down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Downloaded from the University of Groningen/UMCG research database (Pure): <http://www.rug.nl/research/portal>. For technical reasons the number of authors shown on this cover page is limited to 10 maximum.

SAMENVATTINGEN.

7.1 Samenvatting.

In dit proefschrift wordt een onderzoek beschreven naar de psychologische aspecten van reumatoïde artritis (ra). Er werden twee vraagstellingen onderzocht. Ten eerste, bestaan er bepaalde typerende persoonlijkheidskenmerken van patiënten lijdende aan reumatoïde artritis? Ten tweede, wat is het verband tussen het verloop van reumatoïde artritis en psychologische variabelen?

In het eerste hoofdstuk wordt kort de geschiedenis van de totstandkoming van het onderzoek beschreven. Vervolgens worden er enkele klinische, epidemiologische en historische gegevens met betrekking tot reumatoïde artritis vermeld.

Er is een literatuuronderzoek verricht dat in hoofdstuk 2 wordt beschreven. De meeste studies met betrekking tot de psychologische aspecten van ra blijken op de volgende wijze te kunnen worden ingedeeld:

Ten eerste, onderzoek naar persoonlijkheidseigenschappen van ra patiënten.

Hieronder wordt het onderzoek dat impliciet of expliciet van de psychosomatische specificiteitshypothese uitgaat, besproken. Ra patiënten worden hierin als overmatig kalm, agressie geremd, neurotisch, sociaal inadekwaat en rigide beschreven. In de literatuur wordt geen aandacht besteed aan de vraag of eventueel gevonden eigenschappen als oorzaak dan wel als gevolg van de ziekte moeten worden gezien. Hierna worden enkele publikaties aangehaald die ingaan op persoonlijkheidsverschillen tussen patiënten met vroege ra en patiënten met chronische ra. Het blijkt dat patiënten met vroege ra in het algemeen als meer neurotisch en minder aangepast worden beschreven. Dit verschil wordt toegeschreven aan de aard en de snelheid van verloop van de ziekte. Tenslotte wordt onderzoek besproken naar de relatie tussen persoonlijkheidskenmerken en de positieve of negatieve reumaserologie. Uit de

literatuur daaromtrent wordt niet duidelijk of er überhaupt verschillen zijn in persoonlijkheid tussen seropositieve en seronegatieve patiënten.

Ten tweede, onderzoek naar de relatie tussen psychologische factoren en het tijdstip van ontstaan van reumatoïde artritis.

In dit kader worden de stresstheorie en het z.g. "life events" onderzoek besproken.

Ten derde, onderzoek naar de relatie tussen het verloop van reumatoïde artritis en psychologische variabelen.

Ook hieromtrent zijn weinig publikaties verschenen. De veronderstelling wordt geopperd dat de belangstelling van de meeste onderzoekers ligt in de etiologische aspecten van psychosomatisch onderzoek.

Tenslotte wordt in dit hoofdstuk gekonstateerd dat er tamelijk veel verschillen zijn in theoretische uitgangspunten en methoden van onderzoek. Het is nog maar de vraag of er sprake is van bepaalde typerende eigenschappen van ra patiënten. Beargumenteerd wordt waarom in ons eigen onderzoek uitgegaan wordt van de twee eerder vermelde vraagstellingen.

In hoofdstuk 3 wordt de opzet van ons eigen onderzoek beschreven. 147 Patiënten lijdende aan reumatoïde artritis worden om de vier maanden medisch en psychologisch onderzocht, in totaal zesmaal. Bij het onderzoek de eerste maal werd een uitgebreide testbatterij afgenomen, bestaande uit de Nederlandse Persoonlijkheds Vragenlijst (de NPV), de Buss-Durkee Inventory (de BDI), de Rosenzweig Picture Frustration Study (de Rpf), de Hopkins Symptom Checklist (de HSCL), de Zung, de Sociale Factoren lijst (de SF lijst) en enkele biografische gegevens. De volgende keren werden de HSCL, de Zung en de SF lijst afgenomen. Alle zes malen werden de volgende medische gegevens verzameld: pijn, moeheid en stijfheid, de knijpkracht in de linker en rechter hand, een index voor de reumatoïde aktiviteit in de gewrichten (de gewrichtsindex), het hemoglobinegehalte, het volume van de erythrocyten in microhematocriet en de bezinkingssnelheid van de erythrocyten (resp. Hb, mH en BSE).

Voor de beantwoording van de vraag bestaan er bepaalde typerende

persoonlijkheidseigenschappen van ra patiënten, is er een controle-groep van patiënten lijdende aan Morbus Bechterew samengesteld. Op deze wijze is getracht het al dan niet hebben van gewrichtsklachten te controleren.

In hoofdstuk 4 wordt een betrouwbaarheidsonderzoek beschreven wat betreft de BDI, de Zung, de HSCL en de gewrichtsindex. Van de BDI, de Zung en de HSCL worden de koëfficiënten alfa berekend. De zeven te gebruiken schalen van de BDI blijken een onvoldoende mate van betrouwbaarheid te bezitten. De somschaal van de BDI en eveneens de Zung en de HSCL blijken wel voldoende betrouwbaar.

De interbeoordelaarsbetrouwbaarheid van de gewrichtsindex is dusdanig laag dat besloten wordt deze in het verdere onderzoek buiten beschouwing te laten.

In hoofdstuk 5 worden de resultaten van ons eigen onderzoek met betrekking tot de beide eerder genoemde vraagstellingen beschreven.

Ra patiënten worden vergeleken met de eerder vermelde groep Morbus Bechterew patiënten, met een groep poliklinische psychiatrische patiënten en een groep personen uit huisartsenpraktijken. Deze laatste kunnen representatief geacht worden voor de doorsnee Nederlandse bevolking. Het betreft hier niet in de eerste plaats personen die de huisarts bezochten, maar die in het administratieve bestand van de praktijk voorkwamen. Ra patiënten zijn niet neurotischer dan niet ra patiënten. Wel blijken ra patiënten zich te onderscheiden wat betreft het minder uiten van agressie, hetgeen een typerende eigenschap van ra patiënten lijkt te zijn. Ra en Morbus Bechterew patiënten blijken een mindere mate van zelfwaardering te hebben dan de groep uit de huisartsenpraktijken. Gekonkludeerd wordt dat dit een eigenschap is die geldt voor chronische patiënten in het algemeen.

Tenslotte worden ra patiënten met een positieve en een negatieve reumaserologie met elkaar vergeleken.

Omdat er verschil in de duur van de ziekte blijkt te zijn tussen seropositieve en seronegatieve ra patiënten, wordt er een gematchte groep samengesteld. Gematcht wordt er op de variabelen duur van de ziekte, leeftijd, geslacht en burgerlijke staat. Seronegatieve patiën-

ten zijn minder neurotisch en minder geneigd agressie te uiten.

Er worden faktoranalyses uitgevoerd over de medische en psychologische gegevens die meerdere malen waren verzameld. Er worden drie factoren geëxtraheerd die alle zes keer als volgt worden geïnterpreteerd: een laboratoriumfaktor, een faktor subjektieve klachten samenhangend met ra en een faktor lichamelijk en psychisch niet wel bevinden.

Vervolgens worden analoog aan de indeling over de drie factoren drie series lineaire combinaties van gestandaardiseerde scores gevormd waarvan de samenhang in een longitudinaal (Lisrel) design wordt onderzocht. Gekonkludeerd wordt dat de drie series variabelen elkaar niet of nauwelijks kunnen voorspellen. Op grond hiervan wordt opgemerkt dat geen verband kan worden aangetoond tussen psychologische factoren en het verloop van reumatoïde artritis.

Tenslotte wordt in hoofdstuk 5 een andere wijze van bewerking beschreven. Uit de groep ra patiënten worden 16 personen geïdentificeerd die een significante verergering van hun ziekte hebben doorgemaakt (een zg. exacerbatie). Onderzocht wordt in hoeverre psychologische variabelen en sociale omstandigheden een exacerbatie kunnen voorspellen. Dit blijkt niet het geval te zijn.

In hoofdstuk 6 worden de konklusies nog eens samengevat en in een breder kader geplaatst. Er worden enkele opmerkingen gemaakt over de theorieën met betrekking tot psychosomatiek, waarna het perspectief van onderzoek naar de psychologische aspecten van reumatoïde artritis vanuit een homeostatisch gezichtspunt wordt besproken.